

Stanovisko Evropského výboru regionů Balíček týkající se rozšíření 2019

(2020/C 141/05)

Zpravodaj:	Jaroslav HLINKA (SK/SES), starosta městské části Košice-jih
Odkaz:	sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2019 COM(2019) 260 final, SWD(2019) 215 final, SWD(2019) 216 final, SWD(2019) 217 final, SWD(2019) 218 final, SWD(2019) 219 final, SWD(2019) 220 final

POLITICKÁ DOPORUČENÍ

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ,

Obecné připomínky

1. bere s velkým zájmem na vědomí sdělení Komise o politice rozšíření EU pro rok 2019, její zprávy o jednotlivých kandidátských zemích (Albánii, Černé Hoře, Severní Makedonii, Srbsku a Turecku), zprávu o Kosovu (*) a stanovisko k žádosti Bosny a Hercegoviny o členství v Evropské unii, které Komise přijala souběžně s tímto sdělením;
2. plně podporuje názor Evropské komise, že rozšíření EU je v jejím vlastním politickém, bezpečnostním a hospodářském zájmu a že se jedná o geostrategickou investici do míru, stability, bezpečnosti a hospodářského růstu v celé Evropě;
3. je potěšen tím, že vedoucí představitelé EU znovu potvrdili svou jednoznačnou podporu evropské perspektivy západního Balkánu a partneři ze západního Balkánu se k této perspektivě opětovně přihlásili jako ke své jednoznačné strategické volbě, a to na summitu EU a zemí západního Balkánu, který se konal v květnu 2018 v Sofii;
4. vítá skutečnost, že návrh Evropské komise týkající se nástroje předvstupní pomoci (NPP III) ve víceletém finančním rámci na období 2021–2027 předpokládá strategičtější a dynamičtější poskytování pomoci se zaměřením na hlavní priority;
5. v této souvislosti Evropskou komisi žádá, aby nadále spolupracovala s vládami jednotlivých kandidátských a potenciálních kandidátských zemí s cílem vytvořit zvláštní nástroje určené k budování kapacit místních a regionálních orgánů v zemích západního Balkánu, aby dokázaly účinně využívat přidělené finanční prostředky, a také s cílem odstranit strukturální nedostatky, pokud jde o schopnost těchto zemí spolufinancovat a předběžně financovat přípravu a provádění projektů podporovaných ze strany EU;
6. opětovně zdůrazňuje, že je naprosto nezbytné uskutečnit v zemích západního Balkánu účinné reformy veřejné správy, včetně fiskální decentralizace, a to v zájmu posílení řádné správy věcí veřejných na místní úrovni, zajištění toho, aby byly místní a regionální orgány schopny společně se svými občany koncipovat kvalitní služby a takovéto služby jim poskytovat, zapojení těchto orgánů do regionální spolupráce a do utváření dobrých sousedských vztahů a realizace ambiciózních evropských a globálních programů v oblasti udržitelného rozvoje a změny klimatu;

Připomínky týkající se jednotlivých zemí

7. vítá historicky významnou Prespanskou dohodu, kterou uzavřely Severní Makedonie a Řecko v červnu 2018, čímž vyřešily 27 let trvající spor o název země;
8. je potěšen tím, že se Rada dohodla na reakci ohledně pokroku, jehož dosáhly Albánie a Severní Makedonie v oblastech, které byly jednomyslně stanoveny v závěrech Rady z června 2018, a na stanovení postupu umožňujícího zahájit s těmito dvěma zeměmi přístupová jednání;

(*) Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

9. vyjadřuje politování nad tím, že místní volby, které proběhly v červnu 2019 v Albánii, byly poznamenány bojkotem ze strany opozice a nízkou volební účastí, a připomíná, že proces rozšíření se řídí dosaženými výsledky a závisí na dodržování zásad demokracie a dalších kodaňských kritérií;

10. je nesmírně znepokojen tím, že původně došlo k přesunutí dalších rozhodnutí Rady ve věci Albánie a Severní Makedonie z června na říjen 2019, a je hluboce zklamán tím, že se Evropská rada v říjnu 2019 rozhodla opětovně odložit zahájení jednání o přistoupení k EU s Albánií a Severní Makedonií, které prokázaly soustavné odhodlání postupovat směrem k evropské integraci. Vyjadřuje rovněž politování nad tím, že toto rozhodnutí nebylo přijato na základě individuálního posouzení pokroku každé z těchto kandidátských zemí. Upozorňuje na to, že nebude-li těmto dvěma kandidátským zemím vyslán pozitivní signál, pak by to rovněž mohlo mít negativní dopady na místní a regionální úrovni. Dále doporučuje, aby Rada tuto otázku kladně vyřešila ještě před summitem EU a zemí západního Balkánu, který se bude konat v květnu 2020 v Záhřebu;

11. plně podporuje usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. října 2019⁽¹⁾ o zahájení přístupových jednání se Severní Makedonií a Albánií a důrazně žádá Radu, aby přihlížela k tomu, že přesvědčivá strategie EU v oblasti rozšíření musí motivovat a přinášet výsledky, na nichž se všechny strany předem dohodly, a poskytovat všem dotčeným zemím jasnou a reálnou perspektivu;

12. vyjadřuje své znepokojení nad tím, že nedostatečný pokrok v rozšiřování může také přímo ovlivnit bezpečnost a dobré životní podmínky v EU, neboť může postupně vést k tomu, že se všechny země západního Balkánu obrátí k třetím stranám, které se již pokoušejí zvýšit svůj vliv v tomto regionu, včetně – mimo jiné – Ruska a Číny;

13. se znepokojením poukazuje na to, že Srbsko a Černá Hora musejí projevit ještě větší odhodlání v klíčových oblastech, zejména co se týče odstranění polarizace politické scény, a to i na místní úrovni;

14. vyzývá všechny politické aktéry a úroveň správy v Srbsku, Černé Hoře a Bosně a Hercegovině k tomu, aby jakožto partneři úzce spolupracovali na realizaci doporučení Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) ohledně vylepšení systému místních voleb a aby se podílely na vytváření transparentního a inkluzivního politického prostředí na místní úrovni, které bude založeno na diskusi mezi jednotlivými politickými stranami a v němž nebude vyvíjen politický tlak a nebude docházet k zastrašování politických odpůrců;

15. vybízí Evropskou komisi, aby se v rámci přístupových jednání se Srbskem zabývala obviněními ze zastrašování demokraticky zvolených veřejných činitelů z opozičních stran (především v obcích Paraćin, Šabac a Čajetina);

16. upozorňuje na to, že Bosna a Hercegovina zatím v dostatečné míře neplní kodaňská kritéria, a souhlasí s tím, že přístupová jednání by měla být zahájena až poté, co tato země dosáhne dostatečného souladu s těmito kritérii;

17. je nadále hluboce znepokojen a konsternován tím, že Mostar je jedinou obcí v Bosně a Hercegovině, v níž se od roku 2008 neuskutečnily volby do místního zastupitelstva;

18. s ohledem na žádost Bosny a Hercegoviny o členství v EU vyzývá zejména místní politické představitele v Mostaru a představitele na úrovni Federace Bosny a Hercegoviny, aby učinili přítrž tomuto bezprecedentnímu porušování zásad zakotvených v článku 3 Evropské charty místní samosprávy, která je závazná pro všechny členské státy Rady Evropy, k nimž patří i Bosna a Hercegovina;

19. upozorňuje na to, že nevyřešený problém voleb v Mostaru fakticky brání přistoupení Bosny a Hercegoviny k EU. Po jejím vstupu do EU by to totiž znamenalo porušení článku 40 Listiny základních práv Evropské unie, jelikož by bylo občanům EU majícím bydliště v této zemi upíráno právo volit a být volen v obecních volbách;

20. připomíná, že Evropská komise v červenci 2018 potvrdila, že Kosovo splnilo všechna kritéria pro uvolnění vízového režimu schválená Radou;

⁽¹⁾ Usnesení EP 2019/2883(RSP).

21. je potěšen tím, že Evropský parlament v září 2018 a březnu 2019 vyslovil podporu návrhu Evropské komise na uvolnění vízového režimu pro držitele kosovských cestovních pasů, kterou pak v září 2019 potvrdil Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci v novém složení;

22. vyzývá Radu, aby co nejdříve vyřešila otázku uvolnění vízového režimu s Kosovem, které je jedinou zemí západního Balkánu, jejíž občané pro cesty do členských států EU nadále potřebují vízum;

23. s politováním konstatuje, že se v Turecku nadále závažně zhoršovala situace u klíčových lidských práv a byl zaznamenán velice nepříznivý vývoj v oblasti právního státu a základních práv. Kromě toho vyjadřuje politování nad oslabením účinných brzd a protiva v politickém systému, které nastalo poté, co vstoupily v platnost změny v ústavě;

24. poukazuje na závěry Rady pro obecné záležitosti z června 2018, v nichž se uvádí, že přístupová jednání Turecka se v podstatě zastavila, nelze uvažovat o otevření či uzavření žádných dalších kapitol a momentálně se nepočítá s dalším úsilím o modernizaci celní unie mezi EU a Tureckem. Odsuzuje fakt, že se Turecko stále ještě neřídí ustanoveními dodatkového protokolu k dohodě o přidružení k EU a neuznává Kyperskou republiku. Mimoto v této souvislosti odkazuje na své předchozí připomínky a doporučení ohledně Kypru, jež podrobně rozvedl ve svém stanovisku Balíček týkající se rozšíření 2018. Dále s politováním konstatuje, že i přes opakované výzvy Evropské unie k ukončení protiprávních činností ve východním Středomoří pokračuje Turecko v provádění vrtných činností v kyperských teritoriálních vodách. Znovu potvrzuje svou plnou solidaritu s Kyprem, pokud jde o jeho mezinárodní uznání, svrchovanost a práva v souladu s mezinárodním právem;

25. připomíná důležitost statusu městské části s názvem Varosia, který definuje několik v minulosti vydaných rezolucí Rady bezpečnosti OSN, včetně rezoluce č. 550 (z roku 1984) a rezoluce č. 789 (z roku 1992), a znovu upozorňuje na to, že by neměly být podnikány žádné kroky, které jsou v rozporu s těmito rezolucemi;

26. vyjadřuje vážné znepokojení ohledně zákonitosti a integrity volebního procesu v Turecku, zejména co se týče rozhodnutí turecké Nejvyšší volební rady z roku 2019 opakovat místní volby v Istanbulu a rozhodnutí tureckých úřadů nahradit demokraticky zvolené starosty měst Diyarbakır, Mardin a Van jmenovanými guvernéry provincií ve funkci úřadujících starostů, a důrazně odsuzuje další represe proti členům a zaměstnancům obecních rad, jelikož se jedná o kroky neslučitelné s duchem a zásadami Evropské charty místní samosprávy;

27. je si vědom toho, že Turecko zůstává klíčovým partnerem EU v oblasti migrace a uprchlíků, a znovu zdůrazňuje své přesvědčení, že je třeba přidělit určitou část prostředků vyčleněných Uníí místním a regionálním orgánům, které se přímo podílejí na zvládnutí přílivu vysídlených osob a uprchlíků. Je třeba plně a účinně provádět dohodu o zpětném přebírání osob mezi EU a Tureckem ve vztahu ke všem členským státům, přičemž by se mělo vzít v úvahu, že i nadále hraje zásadní roli spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí se všemi členskými státy EU;

28. vyzývá místní a regionální orgány v EU, aby ještě intenzivněji spolupracovaly se svými protějšky v kandidátských a potenciálních kandidátských zemích, pomáhaly jim dosáhnout rozsáhlejší evropské integrace a posilovaly jejich institucionální a administrativní kapacitu na regionální a místní úrovni a také jejich schopnost prosazovat a respektovat evropské hodnoty a zásady;

29. v této souvislosti připomíná nezastupitelnou úlohu vnitrostátních sdružení místních a regionálních orgánů a také Síť sdružení místních orgánů jihovýchodní Evropy (NALAS), která může místní a regionální orgány podpořit při provádění reformy veřejné správy a při budování jejich kapacit, aby mohly lépe plnit své úkoly a poskytovat místní veřejné služby;

Úloha místních a regionálních orgánů v procesu rozšíření

30. zdůrazňuje, že evropské zásady subsidiarity, proporcionality a víceúrovňové správy by měly být uplatňovány i v procesu rozšíření Evropské unie;

31. upozorňuje na to, že je naprosto nezbytné zapojit orgány na nižší než celostátní úrovni, má-li být proces rozšíření inkluzivní a udržitelný. Úspěšnost rozšíření EU o země západního Balkánu bude záviset na pokračující podpoře ze strany občanů a zapojení místních a regionálních orgánů, aby bylo možné dosáhnout kýženého udržitelného dopadu na místní úrovni, a to v partnerské spolupráci mezi místními, regionálními a ústředními orgány a také s Evropskou unií;

32. připomíná, že na místní úrovni se provádí více než 60 % *acquis* EU a ve stávajícím víceletém finančním rámci je téměř třetina celkového rozpočtu EU vyhrazena na politiku soudržnosti, která je zaměřena na všechny regiony a města v Evropské unii;

33. zdůrazňuje, že místní a regionální orgány hrají v procesu rozšíření důležitou roli, a to nejen z hlediska politických kritérií, ale také při podpoře hospodářského růstu a udržitelného rozvoje na daném území a při poskytování kvalitních veřejných služeb občanům;

34. v této souvislosti prohlašuje, že pro udržitelné provádění strategie EU týkající se rozšíření o země západního Balkánu a pro úspěšnou evropskou integraci v budoucnu je naprosto nezbytné pomoci orgánům na nižší než celostátní úrovni, aby byly schopny tento úkol plnit;

35. je potěšen tím, že Evropská komise uznala, že je třeba zohlednit úlohu místních a regionálních orgánů a nalézt náležitou rovnováhu mezi ústřední, regionální a místní správou, která by nejlépe podporovala provádění reforem a poskytování služeb občanům;

36. opětovně vyjadřuje politování nad tím, že chybí konkrétní politické návrhy ohledně místních a regionálních orgánů, jak uvedl již ve svém stanovisku k balíčku týkajícímu se rozšíření 2018;

37. vybízí Evropskou komisi, aby navrhla konkrétní opatření, nástroje a mechanismy pro zapojení místních a regionálních orgánů v zemích západního Balkánu s cílem posílit jejich úlohu jakožto úrovně správy, která má nejbližší k občanům;

38. vybízí Evropskou komisi, aby vypracovala praktický nástroj na podporu účinného budování kapacit místních a regionálních orgánů v zemích západního Balkánu za účelem harmonizace jejich místních a regionálních veřejných politik s *acquis* EU, a to prostřednictvím specializované odborné přípravy, vzájemného učení a výměny osvědčených postupů v celém regionu a s jejich protějšky v EU po vzoru nástroje pro místní správu, regionálního vzdělávacího programu nebo Erasmusu pro místní a regionální zástupce;

39. opětovně naléhá na Komisi, aby rozšířila iniciativu na podporu zlepšení správy a řízení veřejného sektoru (SIGMA) na správní orgány na nižší než celostátní úrovni v kandidátských a potenciálních kandidátských zemích s cílem definovat decentralizované modely reforem veřejné správy a podpořit zlepšení správy a řízení veřejného sektoru na místní úrovni za účelem uplatňování *acquis* EU;

40. znovu vyzývá Evropskou komisi, aby stanovila ad hoc prováděcí postupy, jež umožní využívat nástroje TAIEEX a Twinning ke spolupráci mezi místními a regionálními orgány členských států a kandidátských a potenciálních kandidátských zemí;

41. je připraven úzce spolupracovat s novou Evropskou komisí a především s komisařem pro politiku sousedství a jednání o rozšíření, pokud jde o praktické provádění a používání těchto nástrojů na místní a regionální úrovni;

Právní stát a základní práva

42. opětovně zdůrazňuje, že základním měřítkem pro posouzení toho, zda jsou kandidátské země způsobilé k tomu, aby se staly členskými státy EU, musí i nadále být splnění kodaňských kritérií. Plně podporuje zásadu spravedlivých a přesně vymezených podmínek a princip „základní zásady na prvním místě“;

43. s velkým znepokojením konstatuje, že ve většině kandidátských a potenciálních kandidátských zemí zůstává zásadním problémem zajištění řádného fungování demokratických institucí a dosažení přesvědčivého pokroku v oblasti právního státu;

44. v tomto ohledu je rovněž znepokojen stále nepříznivějšími podmínkami, s nimiž se potýká občanská společnost v těchto zemích, a negativním vývojem v oblasti svobody projevu a nezávislosti sdělovacích prostředků;

45. upozorňuje na to, že místní a regionální orgány hrají s ohledem na svůj bezprostřední kontakt s občany zásadní roli při prosazování a respektování evropských hodnot a stojí v přední linii v oblasti boje proti rasismu a nenávistným verbálním projevům, ochrany zranitelných skupin a menšin a posilování sociální soudržnosti;

46. je pevně přesvědčen o tom, že místní a regionální orgány se mohou výrazněji podílet na utváření místní politické scény a veřejného politického prostoru a mohou převzít svůj díl odpovědnosti, co se týče odstranění některých nedostatků v oblasti právního státu a základních práv, jak zdůraznila Evropská komise;
47. vyzývá místní a regionální orgány v kandidátských a potenciálních kandidátských zemích, aby intenzivněji usilovaly o dosažení konkrétních výsledků v těchto oblastech:
- 47.1. vytváření pozitivního a příznivého prostředí pro fungování občanské společnosti na místní úrovni a zapojení organizací občanské společnosti do participativní tvorby politik na místní úrovni,
- 47.2. boj proti jakkoli motivované diskriminaci v souladu s Listinou základních práv Evropské unie, obzvláště proti diskriminaci osob se zdravotním postižením, zranitelných skupin a etnických menšin, zejména Romů,
- 47.3. boj proti vyloučení, marginalizaci a diskriminaci leseb, gayů, bisexuálů a transgender a intersexuálních osob a potírání nenávistných verbálních projevů a násilí vůči těmto skupinám,
- 47.4. zlepšení zastoupení žen ve všech oblastech místní a regionální veřejné správy a obecně zajištění rovnosti žen a mužů a prevence a potírání diskriminace a veškerých forem násilí páchaného na ženách;
48. vybízí Evropskou komisi, aby uznala úlohu místních a regionálních orgánů při řešení zásadních otázek na místní úrovni, aby jim pomohla rozvíjet jejich kapacity a dovednosti v oblasti právního státu a základních práv a podpořila je tím, že jim poskytne konkrétní nástroje a mechanismy pro plnění tohoto úkolu;

Úloha místních a regionálních orgánů v rámci Agendy pro udržitelný rozvoj 2030

49. poukazuje na své nedávno přijaté stanovisko Cíle udržitelného rozvoje: základ dlouhodobé strategie EU pro udržitelnou Evropu do roku 2030, v němž zdůraznil, že 65 % ze 169 dílčích cílů v rámci 17 cílů udržitelného rozvoje bude možné uskutečnit pouze v případě, že budou do provádění cílů udržitelného rozvoje řádně zapojeny regiony a města;
50. připomíná, že cíl nikoho neopomenout vyžaduje, aby všechny úrovně správy zajistily průřezovou integraci a vypracování vzájemně se doplňujících a soudržných místních politik;
51. připomíná, že místní a regionální orgány hrají stěžejní úlohu při uskutečňování cílů stanovených v Pařížské dohodě OSN o změně klimatu a že opatření v oblasti klimatu prováděná na místní úrovni mají podstatný význam z hlediska zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně a také z hlediska vytváření místních příležitostí pro udržitelné investice a růst;
52. je tudíž přesvědčen o tom, že Pakt starostů a primátorů EU v oblasti klimatu a energetiky by jakožto hnutí vycházející zdola mohl města a obce v zemích západního Balkánu motivovat k tomu, aby přispěly k uskutečnění Pařížské dohody a k realizaci Agendy 2030 a cílů udržitelného rozvoje prostřednictvím jejich provádění na místní úrovni;
53. žádá Evropskou komisi, aby země západního Balkánu a zejména jejich místní a regionální orgány lépe zapojila do budoucího rozvoje Paktu starostů a primátorů v oblasti klimatu a energetiky nebo podobných, celostátních či regionálních iniciativ, v nichž se angažují místní a regionální subjekty, a aby využila potenciál vnitrostátních sdružení místních a regionálních orgánů a Sítě sdružení místních orgánů jihovýchodní Evropy (NALAS) s cílem usnadnit navržení a provádění místních opatření v oblasti klimatu a plánů energetické účinnosti, plánů udržitelné městské mobility a dalších místních a regionálních politických nástrojů pro realizaci Agendy 2030.

V Bruselu dne 12. února 2020.

předseda
Evropského výboru regionů
Apostolos TZITZIKOSTAS